
Zeven sleutels naar het verhaal

Deel 3

EEN DRIELUIK

TEKST: JOKE GOUDSWAARD

Bijzonder om als een poortwachter zeven sleutels naar het verhaal in handen te hebben. In de vorige twee delen van het drieluik over metaforen belichtten we het onbewuste als bron, taal als betovering en gevangenis, de werking van verbeeldingskracht; het verbond tussen de wijze en het kind en de plek van de getuige. Tot slot: jij als held(in) in je verhaal en de samenhang tussen wond en medicijn.

De held(in) in het verhaal

Elk levensverhaal heeft een rode draad, een 'Leitmotif', zelfs als alles soms totaal onoverzichtelijk lijkt. Door narratief of verhalend te kijken leer je obstakels en dwaalwegen als déjà-vu-momenten herkennen. Je was daar al eens, met mogelijk eenzelfde soort dilemma. Dit spoort je aan om een nieuw antwoord te geven of om op een andere laag naar betekenis te zoeken. Je bent de held of heldin in je eigen verhaal, met een persoonlijke opdracht of een bijzondere taak. Om hier contact mee te krijgen werkt het om jezelf een symbolische naam te geven. Ben je als mejuffrouw Ophelia, die zich schuilhoudt in het souffleurshokje onder het podium, terwijl ze droomt van een carrière op het toneel? Haar taak is om tevoorschijn te komen in het volle licht. Of zie je jezelf als Don Quichot, de ridder die op windmolens jaagt? Zijn opdracht is om waarheid en waan te leren onderscheiden. In een trainingsgroep geeft zo'n vraag

---

Metamorfose

Degene die ik was
ben ik niet meer.
Degene die ik ben
blijf ik niet.
en die ik word
verdwijnt.

In deze verandering
besta ik.
Vergetend.
Bewustwordend.
Verlangend.

PETER GERAERDTS

een keur aan verrassende namen, waarin mensen elkaar in hun essentie herkennen en kunnen aanspreken. Vanuit de metafoor kun je in onbevangenheid vragen stellen of met een symbolische opstelling werken.

Met een grote grijns stelt hij zich voor als James Bond; zijn groepsleden knikken. Niemand zo snel en zo krachtig, altijd op zoek naar avontuur en verrassende activiteiten. 'Heeft James Bond ook een vader, naar wie hij af en toe achterom kan kijken?' Bij deze vraag van de trainer wordt het stil en spannend tegelijk. James Bond is geraakt. Er komt nu ook ruimte voor de vervolgvraag: 'Wat is het geheime verlangen van James Bond, waar hij misschien wel een millimeter heldendom voor op zou geven?' 'Eén keer mezelf thuis weten en iemand werkelijk vertrouwen...' Het is een goudeerlijk antwoord van een echte held.

Samen met je cliënt of cursist beweeg je langs de metaforische leerlijn. Een reis die vertelt waar je vandaan komt, waar je naartoe gaat en met welke polariteiten je om moet leren gaan. Vanuit de heelheid van 'Er was eens', de roep om op weg te gaan, via omwegen en de diepte van de put is er dan uiteindelijk de terugkeer naar huis: een integratiemoment, waarop je beseft dat je wijzer bent dan hiervoor. Hoe graag we soms ook willen, er is geen rechtstreekse >

doorgang van 'er was eens' naar 'ze leefden nog lang en gelukkig'. De put en de breuklijnen horen wezenlijk bij het verhaal. Weet je je als begeleider juist op dit punt terug te houden? Precies op de bodem van de put - waar alle oude houvast en ook de wetten van thuis doorbroken worden en je echt met lege handen staat - zit het keerpunt, het kantelmoment. Bij wie deze eenzame ervaring uithoudt en doorleeft, breken nieuwe inzichten door. Was je degene die liever haar handen afhakte dan hulp te vragen, dan roep je nu 'help'. Sterker nog: je begint te geloven dat er iemand voor je is. Wist je zeker dat je niet op jezelf kon rekenen, dan is er nu een fractie van een seconde dat je beseft 'het komt op mij aan.' Een belangrijk uitgangspunt in het werken met mensen is: neem niemand zijn verhaal af!

Wond en medicijn

'Koning, wat is uw wond?' is de vraag die Parcival uiteindelijk durft te stellen. Zijn moeder heeft hem na de dood van zijn vader beschermd opgevoed, uit angst dat

hij ook ridder wordt en om zal komen in de strijd. Een van haar levenslessen is om nooit vragen te stellen. Lange tijd houdt Parcival zich hieraan. De zieke koning, die al jaren niet meer in staat is om zijn rijk te besturen, kan echter pas genezen als de kernvraag gesteld is. De wond is het begin van de zoektocht naar de doorbroken heelheid.

Zonder crises zouden er geen verhalen zijn, geen mythen, drama's of Griekse tragedies. Er speelt immer een conflict met de goden, een verdrijving uit het paradijs, of het spoorloos verdwijnen van de zon, de 'grote Moeder'. In helende verhalen heeft de crisis betekenis. Dat geldt ook voor de reis in ons eigen verhaal.

Als ze haar geluk deelt dat ze opnieuw zwanger is na de dood van haar dochttertje een jaar terug, en vertelt hoe de angst juist nu haar volop grijpt, geef ik haar een beeld terug van het moedige hart. Dat elk hart vele kamers heeft en hoe we, juist in de liefde, ook zo kwetsbaar zijn. Het symbool van het

---

hart voelt als bescherming en als realiteit; dit neemt ze mee gedurende de zwangerschap. Een klein antwoord op haar grote tocht.

Als therapeut, trainer of coach kun je zowel het kleine verhaal zoals een persoonlijk voorbeeld als een groot verhaal gebruiken om een innerlijk zoekproces bij mensen te openen. In het volgen en leiden kijk je wat het beste past, bij de ander en bij jezelf. Met het kleine verhaal roep je vaak directe herkenning op; je gaat naast de ander staan. Bij de grote, verhalende of mythische beelden ligt de focus vaak op lot en antwoord op het lot en 'wie ben ik als mens?'. Hier ligt het accent op hoe het zo bij ons zijn hoort om de weg kwijt te raken, met een diep verlangen om die terug te vinden. De archetypen verruimen en verbinden door alle lagen van de tijd heen.

Het waarom

Hij staat op het punt van scheiden. Razend is hij en verongelijkt. Daaronder zit de wanhoop. Terwijl hij naast me staat, vertel ik over Job. Ondertussen vraag ik hem zijn 'waarom' symbolisch in het kommetje van zijn handen te leggen en even Job te worden om zo zijn vraag te doorleven. 'Alles wordt Job ontnomen: zijn veestapel, zijn boerenhoeve en zijn rijkdom en uiteindelijk zijn kinderen. Telkens komt een boodschapper weer een ramspoed melden. God en de duivel zijn met elkaar in gesprek geweest; er is besloten om Job te testen in zijn geloof in het goede. Als je echt alles kwijt bent, komt het erop aan. Jobs enige en ultieme vraag is: 'Waarom?' Het is een vraag op de bodem van de put. Zijn wanhoop brengt hem bij de essentie: zijn antwoord geven op zijn lot.' Hij is stiller dan stil geworden naast me. Een samengebalde energie. Dan kijkt hij op. 'Wat er ook gebeurt, ik ga er alles aan doen om het niet verder stuk te maken tussen ons.'

Wie verwond is, heeft er recht op de pijn voluit aan te zien én op omhulling en een nieuw perspectief. Hier biedt de metafoor een ingang. Het wordt nooit meer zoals het was, het verhaal kan wel een hand in de rug zijn. Waar pijn in een context wordt geplaatst, kunnen mensen innerlijk weer bewegen. Vanuit de veiligheid en de ruimte van de metafoor lukt het om te zien waar je je tot dan voor afsloot of waar je geen zicht

op kreeg. Een helend verhaal draagt de wond en het medicijn in zich, en opent naast gemis ook iets van verlangen of hoop.

In het onderweg zijn past je eigen naam meer en meer bij de held(in) die je bent: je wordt wijzer en heler dan ooit. Je krijgt zicht op de rode draad in je verhaal. Bijna thuis word je net als Odysseus onverwacht extra beproefd. Ben je sterk genoeg om de schat die je onderweg in jezelf ontdekte in de wereld te brengen?

De terugkeer

Op de terugtocht naar zijn thuisland Ithaca krijgt Odysseus een bijzonder geschenk van de koning mee. Zijn manschappen op het schip, tot dan toe echte kameraden die samen met hun leider vele gevaren hebben doorstaan, vertrouwen het niet en worden jaloers. Waarom hij wel en zij niet? Op het moment dat Odysseus ligt te slapen, openen ze snel de zak. Het is een zak met tegenwind. Geen tel later blaast een harde storm het schip terug naar open zee. Het kost dagen om weer op koers te komen.

Je eigen verhaal bewonen met alles wat er is, is een tocht en een uitdaging. Hoe vaak word je niet teruggeblazen onderweg en voelt het alsof je opnieuw moet beginnen? En als het land dan eindelijk in zicht komt, wie zul je dan zijn, en word je in je ware aard herkend? In de mythe van Odysseus wacht zijn oude voedster hem op. Zij herkent hem dwars door zijn vermomming heen aan de littekens van ooit. Dan is hij werkelijk thuis. Een geweten plek, waarin verlangen en gemis samenkomen. Een helend verhaal als bron van inspiratie en bezieling; zeven sleutels naar zinnen betekenisgeving. 🌀

Joke Goudswaard is trainer en coach bij Phoenix Opleidingen en (mede-)auteur van diverse Phoenixboeken. phoenixopleidingen.nl/jokegoudswaard